

Volební právo

Peter Spáč

24.11.2020

Volební právo

- Právo participovat na volebním procesu
- Dvě strany nestejně mince
- Základní členění:
 - Aktivní – právo volit
 - Pasivní – právo být volený (nebo zvolený?)

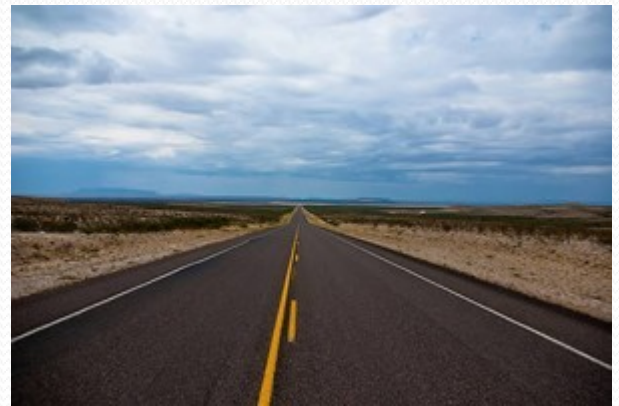
Volební právo

Volby	Aktivní VP	Pasivní VP
PS	18	21
S	18	40
VÚSC	18	18
Obce	18	18
EP	18	21
P	18	40

Volební právo - atributy

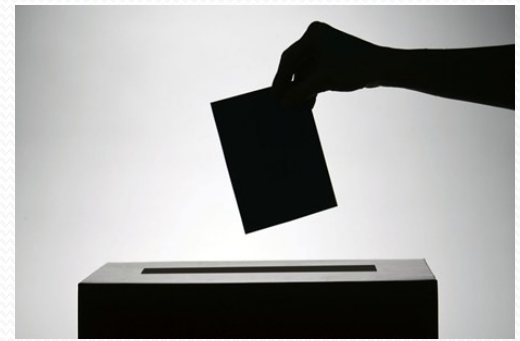
- Základní atributy VP jak jsou běžně uváděny v moderních demokraciích
- Všeobecnost
- Rovnost
- Tajnost
- Přímost

Přímé VP

- Přímá cesta hlasu voliče
- Hlas se přímo přenáší do finálních výsledků voleb
- Volba bez zprostředkující instance – žádný jiný orgán nerozhoduje o výsledcích (výjimka – soudy)
- Je opak přímého VP porušením svobodných voleb a demokratické soutěže?

Tajné VP

- Garance volby jako individuální a soukromé záležitosti voliče
- Volební účast akceptovaná jako kvazi veřejný akt, nikoliv samotný výběr voleného subjektu
- Opak je typický příznak nedemokratické povahy systému
- Různé praktiky oslabení tajnosti – přímé i nepřímé

Rovné VP

- Základní zásady:
 - 1 volič = 1 hlas
 - Každý hlas má stejnou váhu
 - Na každého poslance připadá stejný počet voličů
- Absolutní podoba je v praxi neuskutečnitelná
- Nutná akceptace jistých odchylek:
 - „Přirozené“ důvody – nastavení obvodů a pohyby obyvatelstva
 - Umělé důvody - klauzule

Všeobecné VP

Neznamená, že všichni bez
výjimky mohou volit

Všeobecné VP

- Volební právo je vymezené tak, aby ho v zásadě každý jednou a bez obtíží nabyl
- Všeobecné VP znamená absenci příliš restriktivních podmínek (barva vlasů, výška, vzdělání)
- Akceptované omezující podmínky:
 - Podmínky naplněné objektivním plynutím času (věk)
 - Sankční podmínky (výkon trestu)
 - Navázání na podobu voleb (občanství, pobyt)

Volby do PS PČR

- Kdo může volit:
 - Občané ČR
 - Věk alespoň 18 let

- Překážky:
 - Omezení svéprávnosti k výkonu VP
 - Omezení osobní svobody za účelem ochrany zdraví lidu

Možné vyhlídky

- Rozšíření:
 - Možné pouze „omezením omezení“
 - VP pro mladší osoby (před dosažením dospělosti)
- Typicky zvažované hranice – 16 nebo 17 let
- Správný krok?

Možné vyhlídky

- Skotské referendum 2014
 - Jednorázová možnost hlasování od 16 let
- McAllister (2012):
 - Debaty v Austrálii o VP od 16 – 17 let
 - Nízká podpora tohoto kroku u veřejnosti (**ne tak u kandidátů**)
 - Nezjištěný nárůst politické participace
 - Minimální dopady na volby z hlediska výsledků stran

Omezení všeobecného VP?

- Má zůstat všeobecné VP zachované?
- Politicky nekorektní debaty
- Různé možnosti (některé využity v minulosti):
 - Zvýšení spodní věkové hranice / zakotvení horní hranice
 - VP vázané na placení daní / základní (politickou) gramotnost / stupeň vzdělání
 - Vážené VP – víc hlasů pro skupiny lidí na základě příjmu, vzdělání

Volby 2013 bez VVP

- Jak by dopadly volby do PS 2013 při omezení VVP?
- Vždy vyloučena jedna společenská skupina
- Data: Volební studie 2013

Volební studie 2013

Strana	Volby (v %)	VS (v %)	Rozdíl
ČSSD	20,45	24,4	3,95
ANO 2011	18,65	24,8	6,15
KSČM	14,91	14,2	- 0,71
TOP 09	11,99	10,1	- 1,89
ODS	7,72	5,8	- 1,92
Úsvit	6,88	4,4	- 2,48
KDU-ČSL	6,78	5,6	- 1,18

Volby 2013 bez VVP

- Jak by dopadly volby do PS 2013 při omezení VVP?
- Vyloučená skupina: **osoby do 30 let** (16,3 %)
- Data: Volební studie 2013

Simulace

Strana	Bez osob do 30 let	VS	Rozdíl
ČSSD	27,1	24,4	2,7
ANO 2011	23,8	24,8	-1,0
KSČM	16,6	14,2	2,4
TOP 09	9,3	10,1	-0,8
ODS	5,6	5,8	-0,2
Úsvit	3,2	4,4	-1,2
KDU-ČSL	6,2	5,6	0,6

Volby 2013 bez VVP

- Jak by dopadly volby do PS 2013 při omezení VVP?
- Vyloučená skupina: **osoby nad 60 let** (28,5 %)
- Data: Volební studie 2013

Simulace

Strana	Bez osob nad 60 let	VS	Rozdíl
ČSSD	22,5	24,4	-1,9
ANO 2011	29,4	24,8	4,6
KSČM	7,5	14,2	-6,7
TOP 09	11,4	10,1	1,3
ODS	6	5,8	0,2
Úsvit	5,6	4,4	1,2
KDU-ČSL	4,6	5,6	-1,0

Volby 2013 bez VVP

- Jak by dopadly volby do PS 2013 při omezení VVP?
- Vyloučená skupina: **osoby do 60 let** (71,5 %)
- Data: Volební studie 2013

Simulace

Strana	Bez osob do 60 let	VS	Rozdíl
ČSSD	29,0	24,4	4,6
ANO 2011	13,8	24,8	-11,0
KSČM	31,4	14,2	17,2
TOP 09	5,7	10,1	-4,4
ODS	4,9	5,8	-0,9
Úsvit	1,8	4,4	-2,6
KDU-ČSL	8,1	5,6	2,5

Volby 2013 bez VVP

- Jak by dopadly volby do PS 2013 při omezení VVP?
- Vyloučená skupina: **osoby bez SŠ nebo VŠ vzdělání**
(12,4 %)
- Data: Volební studie 2013

Simulace

Strana	Bez osob bez SŠ/VŠ	VS	Rozdíl
ČSSD	25,4	24,4	1,0
ANO 2011	25,8	24,8	1,0
KSČM	11,9	14,2	-2,3
TOP 09	10,6	10,1	0,5
ODS	6,2	5,8	0,4
Úsvit	4,4	4,4	0,0
KDU-ČSL	5,2	5,6	-0,4

Volby 2013 bez VVP

- Jak by dopadly volby do PS 2013 při omezení VVP?
- Vyloučená skupina: **osoby bez maturity** (45,9 %)
- Data: Volební studie 2013

Simulace

Strana	Bez osob bez maturity	VS	Rozdíl
ČSSD	23,2	24,4	-1,2
ANO 2011	26,5	24,8	1,7
KSČM	9,0	14,2	-5,2
TOP 09	13,4	10,1	3,3
ODS	7,7	5,8	1,9
Úsvit	3,9	4,4	-0,5
KDU-ČSL	4,6	5,6	-1,0

Volby 2013 bez VVP

- Jak by dopadly volby do PS 2013 při omezení VVP?
- Vyloučená skupina: **osoby s čistým příjmem domácnosti do 13 999 Kč (14,3 %)**
- Data: Volební studie 2013

Simulace

Strana	Bez osob s příjmem domácnosti do 13 999	VS	Rozdíl
ČSSD	25,3	24,4	0,9
ANO 2011	25,7	24,8	0,9
KSČM	11,6	14,2	-2,6
TOP 09	9,8	10,1	-0,3
ODS	5,2	5,8	-0,6
Úsvit	5,6	4,4	1,2
KDU-ČSL	4,9	5,6	-0,7

Volby 2013 bez VVP

- Jak by dopadly volby do PS 2013 při omezení VVP?
- Vyloučená skupina: **osoby s čistým příjmem domácnosti do 29 999 Kč (25,7 %)**
- Data: Volební studie 2013

Simulace

Strana	Bez osob s příjmem domácnosti do 29 999	VS	Rozdíl
ČSSD	23,5	24,4	-0,9
ANO 2011	27,2	24,8	2,4
KSČM	10,5	14,2	-3,7
TOP 09	11,1	10,1	1
ODS	5,2	5,8	-0,6
Úsvit	6,0	4,4	1,6
KDU-ČSL	5,0	5,6	-0,6

Volby 2013 bez VVP

- Jak by dopadly volby do PS 2013 při omezení VVP?
- Vyloučená skupina: **osoby s čistým příjmem domácnosti do 49 999 Kč (71,1 %)**
- Data: Volební studie 2013

Simulace

Strana	Bez osob s příjmem domácnosti do 49 999	VS	Rozdíl
ČSSD	22,0	24,4	-2,4
ANO 2011	29,3	24,8	4,5
KSČM	5,6	14,2	-8,6
TOP 09	12,5	10,1	2,4
ODS	6,9	5,8	1,1
Úsvit	3,9	4,4	-0,5
KDU-ČSL	4,3	5,6	-1,3

Volby 2013 bez VVP

- Jak by dopadly volby do PS 2013 při omezení VVP?
- Vyloučená skupina: **ekonomicky neaktivní osoby** (39,4 %) – nezaměstnaní, studenti, důchodci
- Data: Volební studie 2013

Simulace

Strana	Bez ekonomicky neaktivních osob	VS	Rozdíl
ČSSD	25,9	24,4	-2,4
ANO 2011	28,1	24,8	4,5
KSČM	7,5	14,2	-8,6
TOP 09	11,9	10,1	2,4
ODS	6,7	5,8	1,1
Úsvit	4,9	4,4	-0,5
KDU-ČSL	4,4	5,6	-1,3

Volby 2013 bez VVP

- Jak by dopadly volby do PS 2013 při omezení VVP?
- Vyloučená skupina: **ekonomicky neaktivní osoby** (10,6 %) – nezaměstnaní, studenti
- Data: Volební studie 2013

Simulace

Strana	Bez ekonomicky neaktivních osob	VS	Rozdíl
ČSSD	26,6	24,4	2,2
ANO 2011	23,7	24,8	-1,1
KSČM	15,6	14,2	1,4
TOP 09	9,6	10,1	-0,5
ODS	5,9	5,8	0,1
Úsvit	4,2	4,4	-0,2
KDU-ČSL	5,5	5,6	-0,1

Volby 2013 bez VVP

- Jak by dopadly volby do PS 2013 při omezení VVP?
- Vyloučená skupina: **muži** (50,0 %)
- Data: Volební studie 2013

Simulace

Strana	Bez mužů	VS	Rozdíl
ČSSD	24,7	24,4	0,3
ANO 2011	23,5	24,8	-1,3
KSČM	13,8	14,2	-0,4
TOP 09	10,1	10,1	0
ODS	5,9	5,8	0,1
Úsvit	5,3	4,4	0,9
KDU-ČSL	4,3	5,6	-1,3

Volby 2013 bez VVP

- Jak by dopadly volby do PS 2013 při omezení VVP?
- Vyloučená skupina: **ženy** (50,0 %)
- Data: Volební studie 2013

Simulace

Strana	Bez žen	VS	Rozdíl
ČSSD	24,2	24,4	-0,2
ANO 2011	26,2	24,8	1,4
KSČM	14,6	14,2	0,4
TOP 09	10,2	10,1	0,1
ODS	5,7	5,8	-0,1
Úsvit	3,5	4,4	-0,9
KDU-ČSL	6,8	5,6	1,2

Volby 2013 bez VVP

- Jak by dopadly volby do PS 2013 při omezení VVP?
- Vyloučená skupina: **osoby dle znalosti politiky**
- Data: Volební studie 2013

Znalost politiky

- Index sestavený ze „znalostních“ otázek
 - Volební systém do PS – poměrný / většinový (poměrný)
 - Předseda EK je volen občany EU (ne)
 - ČR vznikla v 1989 (ne)
- Za každou správnou odpověď 1 bod
- Rozsah znalostí o politice → 0 - 3

Volby 2013 bez VVP

- Jak by dopadly volby do PS 2010 při omezení VVP?
- Vyloučená skupina: **osoby s počtem bodů 0 (4,2 %)**
- Data: Volební studie 2013

Simulace

Strana	Znalost min. 1 z 3	VS	Rozdíl
ČSSD	26,3	24,4	1,9
ANO 2011	23	24,8	-1,8
KSČM	10,3	14,2	-3,9
TOP 09	12,6	10,1	2,5
ODS	6,8	5,8	1
Úsvit	3,1	4,4	-1,3
KDU-ČSL	7,0	5,6	1,4

Volby 2013 bez VVP

- Jak by dopadly volby do PS 2010 při omezení VVP?
- Vyloučená skupina: **osoby počtem 0-1 bodů** (14,9 %)
- Data: Volební studie 2013

Simulace

Strana	Znalost min. 2 z 3	VS	Rozdíl
ČSSD	26,2	24,4	1,8
ANO 2011	23,2	24,8	-1,6
KSČM	10,4	14,2	-3,8
TOP 09	12,5	10,1	2,4
ODS	7,0	5,8	1,2
Úsvit	3,2	4,4	-1,2
KDU-ČSL	6,3	5,6	0,7

Volby 2013 bez VVP

- Jak by dopadly volby do PS 2010 při omezení VVP?
- Vyloučená skupina: **osoby s počtem 0-2 bodů** (42,6 %)
- Data: Volební studie 2013

Simulace

Strana	Znalost 3 z 3	VS	Rozdíl
ČSSD	26,0	24,4	1,6
ANO 2011	20,2	24,8	-4,6
KSČM	9,2	14,2	-5,0
TOP 09	13	10,1	2,9
ODS	8,2	5,8	2,4
Úsvit	2,4	4,4	-2,0
KDU-ČSL	8,2	5,6	2,6

Volby 2013 bez VVP

- Jak by dopadly volby do PS 2013 při vážení VP?
- Vážená kategorie - vzdělání:
 - ZŠ – 1 hlas
 - SŠ – 2 hlasy
 - VŠ – 3 hlasy
- Data: Volební studie 2013

Simulace

Strana	ZŠ = 1, SŠ = 2, VŠ = 3	VS	Rozdíl
ČSSD	24,3	24,4	-0,1
ANO 2011	24,9	24,8	0,1
KSČM	12,6	14,2	-1,6
TOP 09	10,9	10,1	0,8
ODS	6,4	5,8	0,6
Úsvit	4,2	4,4	-0,2
KDU-ČSL	5,6	5,6	0

Volby 2013 bez VVP

- Jak by dopadly volby do PS 2013 při vážení VP?
- Vážená kategorie - vzdělání:
 - ZŠ – 1 hlas
 - SŠ bez M – 2 hlasy
 - SŠ s M – 3 hlasy
 - VŠ – 4 hlasy
- Data: Volební studie 2013

Simulace

Strana	ZŠ = 1, SŠbM = 2, SŠsM = 3, VŠ = 4	VS	Rozdíl
ČSSD	24,1	24,4	-0,3
ANO 2011	25,3	24,8	0,5
KSČM	11,9	14,2	-2,3
TOP 09	11,4	10,1	1,3
ODS	6,7	5,8	0,9
Úsvit	4,2	4,4	-0,2
KDU-ČSL	5,4	5,6	-0,2

Simulace – různá omezení VVP

Strana	Vol. studie	Vyloučená skupina				
		Do 30 let	Nad 60 let	Do 60 let	Bez SŠ/VŠ	Bez mat.
ČSSD	24,4	27,1	22,5	29,0	25,4	23,2
ANO 2011	24,8	23,8	29,4	13,8	25,8	26,5
KSČM	14,2	16,6	7,5	31,4	11,9	9,0
TOP 09	10,1	9,3	11,4	5,7	10,6	13,4
ODS	5,8	5,6	6	4,9	6,2	7,7
Úsvit	4,4	3,2	5,6	1,8	4,4	3,9
KDU-ČSL	5,6	6,2	4,6	8,1	5,2	4,6

Simulace – různá omezení VVP

Strana	Vol. studie	Vyloučená skupina				
		Do 13 999	Do 29 999	Do 49 999	EN vč. důch.	EN bez důch.
ČSSD	24,4	25,3	23,5	22,0	25,9	26,6
ANO 2011	24,8	25,7	27,2	29,3	28,1	23,7
KSČM	14,2	11,6	10,5	5,6	7,5	15,6
TOP 09	10,1	9,8	11,1	12,5	11,9	9,6
ODS	5,8	5,2	5,2	6,9	6,7	5,9
Úsvit	4,4	5,6	6,0	3,9	4,9	4,2
KDU-ČSL	5,6	4,9	5,0	4,3	4,4	5,5

Simulace – různá omezení VVP

Strana	Vol. studie	Vyloučená skupina				
		Muži	Ženy	< 1 bod	< 2 body	< 3 body
ČSSD	24,4	24,7	24,2	26,3	26,2	26,0
ANO 2011	24,8	23,5	26,2	23	23,2	20,2
KSČM	14,2	13,8	14,6	10,3	10,4	9,2
TOP 09	10,1	10,1	10,2	12,6	12,5	13
ODS	5,8	5,9	5,7	6,8	7,0	8,2
Úsvit	4,4	5,3	3,5	3,1	3,2	2,4
KDU-ČSL	5,6	4,3	6,8	7,0	6,3	8,2